

ABORDĂRI PROSPECTIVE ALE IMPACTULUI PANDEMIEI DE COVID-19 ASUPRA FERTILITĂȚII ÎN REPUBLICA MOLDOVA²⁹

Ecaterina GRIGORAȘ, cercet. șt., drd.

Institutul Național de Cercetări Economice, Chișinău, Republica Moldova
egrigorasince@gmail.com

Rezumat. Impactul negativ asupra fertilității în Republica Moldova va putea fi observat abia la începutul anului 2021. Efectele sociale, economice și psihologice create de starea de urgență și măsurile de protecție este probabil să ducă la o scădere a fertilității pe termen scurt și mediu, cel mai probabil la femeile cu studii superioare. Din cauza accesului limitat la contraceptive, numărul de nașteri neplanificate ar putea crește, însă această situație nu va schimba tendința de scădere a fertilității observată în ultimele decenii în Republica Moldova.

Cuvinte-cheie: pandemia de COVID19, fertilitate, amânarea nașterilor, mediul de reședință.

JEL Classification: I1, J13

De-a lungul istoriei, crizele economice nu au fost niciodată perioada preferată pentru realizarea deciziilor reproductive ale unui cuplu. Creșterea mortalității datorată efectelor dezastrelor naturale, cum ar fi calamități naturale, războaie, foamete și pandemii a fost urmată de modificări ale fertilității, rezultând mai puține nașteri pe termen scurt și prin recuperare în anii următori (Stone, 2020). Cele mai recente studii privind impactul pandemiei asupra fertilității elucidează că este posibil ca măsurile sociale care vizează reducerea infecției cu corona virus 2019 (COVID-19) să aibă efecte diferite asupra fertilității, în funcție de dezvoltarea societăților și de stadiul tranziției demografice și, în cele din urmă, de densitatea populației și distribuția vârstei (Aassve și alții, 2020).

Din punct de vedere teoretic, efectele asupra fertilității epidemiilor vor varia în funcție de mortalitate și morbiditate și vor depinde de distribuția pe vârste a deceselor suplimentare. Efectele fertilității pot varia, de asemenea, pe diferite *orizonturi de timp*: impactul cumulativ poate fi descompus în efecte imediate referitoare la perioada primei creșteri treptate a morbidității și mortalității până când epidemia atinge apogeul; efecte pe termen scurt referitoare la perioada de timp de la unu la doi ani imediat după vârf; și efectele pe termen lung referitoare la anii următori. Din *perspectivă biologică*, fertilitatea se poate schimba dacă boala pandemică reduce sexualitatea activitate sau posibilitatea de a concepe. De asemenea, pot exista *efecte comportamentale* determinate de decizii asumate privind schimbarea comportamentului reproductiv. Aceste efecte pot fi considerate psihologice sau economice (în cazul în care acestea din urmă sunt declanșate prin modificări ale prețurilor relative și ale costurilor de oportunitate), (Borber-Fazlic și alții, 2017).

În țările cu venituri ridicate, perturbarea organizării vieții de familie din cauza restricțiilor impuse și izolarea socială, îngrijirea copiilor de către părinți după închiderea școlilor și deteriorarea perspectivelor economice vor duce probabil la amânări ale fertilității. O nouă scădere a fertilității în țările cu venituri ridicate va accelera îmbătrânirea populației și scăderea populației, cu implicații pentru politica publică.

În țările cu venituri mici și medii, scăderea fertilității observată în ultimele decenii din tendințe precum urbanizarea, dezvoltarea economică și ocupația femeilor este puțin probabil să fie inversată fundamental de contracarări economice. Totuși, dificultățile în accesarea serviciilor de planificare familială ar putea avea ca rezultat o creștere pe termen scurt a sarcinilor neplanificate și agravarea sănătății neonatale și reproductive (Francesca Luppi și alții, 2020). Există dovezi că, în perioadele nesigure crește incertitudinea economică, fertilitatea scade mai puțin în zonele caracterizate de o încredere mai puternică și un capital social (Aassve, 2020; Kreyenfeld, 2016),

²⁹ Elaborat în cadrul Proiectului Programului de Stat (2020-2023) 20.80009.0807.21 „Migrația, schimbări demografice și politici de stabilizare a situației”.

or în aceste țări, pe măsură ce economia recade, întrebarea este dacă fertilitatea va începe să crească din nou, inversând trendul ultimelor decenii de scădere a fertilității. Unii cercetători susțin că pandemia în curs de desfășurare va duce ulterior la un „baby boom”, ca rezultat al efectului compensator al amânării nașterilor de către cupluri și familii. Studiile care au abordat relația mortalitate – fertilitate pe termen lung, analizând impactul epidemiilor de ciumă din Evul Mediu și pe cele mai mari pandemii din secolul trecut, pandemia de gripă A H1N1 1918–1919 (așa-numita „gripă spaniolă”), a condus la o scădere a numărului nașterilor la nouă luni după declanșarea epidemiei, urmată de o ușoară redresare a acestui număr la finalul epidemiei. Totodată, au dus la scăderi ale fertilității pe termen lung, iar recuperarea pierderilor cauzate de numărul mare de decese fiind un proces lent și de durată (Borber-Fazlic și alții, 2017; Nobles, Frankenberg, Thomas, 2015). În urma unor astfel de șocuri ale ratelor înalte de mortalitate neașteptate, fertilitatea poate lua un sens simbolic, care presupune un mecanism pozitiv semnificând revenirea la normalitate (Borber-Fazlic și alții, 2017).

Perioada parcursă de la debutul pandemiei în Republica Moldova până la elaborarea acestui studiu este scurtă, de aproximativ opt luni, ceea ce face imposibilă analiza bazată pe date empirice referitoare la evoluția fertilității, precum și predicțiile cu privire la evoluția fertilității bazate pe aceste analize. Pornind de la impactul unor evenimente similare asupra fertilității putem prognoza unele ipoteze legate de dinamica fertilității.

Incertitudinea creată de această stare de urgență, nemijlocit va influența intențiile dar și deciziile reproductive ale cuplurilor/famiilor, iar dinamica populației ulterioare va fi modelată de traiectoriile fertilității.

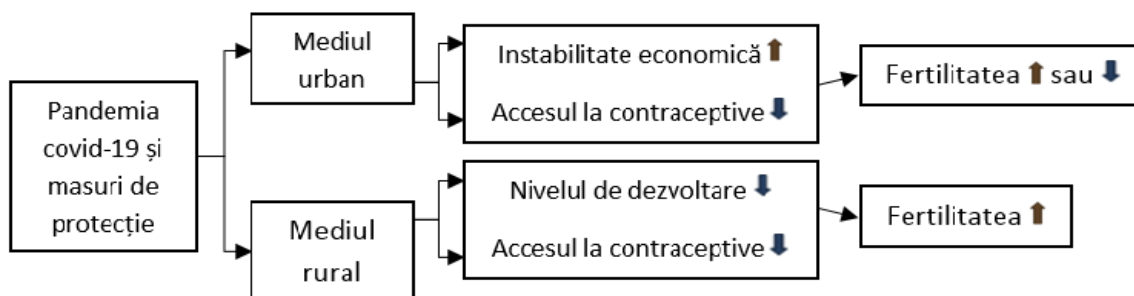

Figura 1. Posibilele traiectorii ale fertilității în Republica Moldova, după mediul de reședință

Sursa: Elaborat de autor

Efectele pandemiei provoacă teamă și nesiguranță și poate fi privită atât din perspectiva orizontului de timp în care acestea se manifestă, cât și prin prisma mecanismelor care conduc la schimbări în dinamica fertilității, fiind vorba de mecanisme de tip biologic sau comportamental, acestea din urmă fiind determinate de factori psihologici, sociali sau economici. Dat fiind faptul că, COVID-19 afectează mai mult persoanele în etate, decât alte grupe de vârstă, mortalitatea potențialilor părinți, sau al unui membru dintr-un cuplu nu este un motiv pentru schimbările negative de fertilitate pe termen scurt în prezent.

Deși este dificil să realizăm careva prognoze exacte pentru Republica Moldova, un scenariu posibil ar fi că fertilitatea va scădea nemijlocit în rândul femeilor cu studii superioare, deoarece această categorie de femei își planifică numărul de copii și dispun de informație privind planificarea familială. Totodată, presupunem că grupul femeilor de vârstă reproductivă care activează în domeniul medical (asistente medicale, medici) sau femeile care sunt angajate într-o sferă ce presupune interacțiunea constantă cu alte persoane. Mai cu seamă femeile care se află la sfârșitul perioadei de reproducere 40-49 de ani, presupun un impact potențial de renunțare la decizia de a mai naște un copil, din cauza riscului de îmbolnăvire cu noul tip de infecție.

Din punct de vedere al mediului de reședință, presupunem că cele mai afectate vor fi localitățile din mediul urban, unde lipsa de acces la serviciile medicale pe perioada stării de urgență și la serviciile de sănătate a reproducerii au un potențial efect negativ asupra deciziei de a avea un

copil (Stone, 2020; Campbell, 2020; Hall, și alții 2020). Analizele realizate asupra crizelor provocate de gripa spaniolă arată faptul că accesul redus la planificarea familială, la servicii urgente pentru reproducere sexuală, asistarea sarcinii, servicii primare pentru asistarea sănătății mintale și psihologia familiei au crescut riscul de pierdere a sarcinii, la întreruperi de sarcină neasistate medical, la infecții cu transmitere sexuală sau la mortalitate infantilă (Hall și alții, 2020).

Impactul pandemiei COVID -19 asupra fertilității va putea fi observat abia spre finalul anului 2020 începutul anului 2021, care însă poate dura o perioadă mai lungă de timp, fiind direct influențat de durata pandemiei. Așa cum punctează literatura, efectele pandemiei în Republica Moldova, vor putea fi observate nu mai devreme de cel puțin nouă luni de la declanșarea pandemiei. Influența asupra fertilității ar putea să fie declanșat de deciziile contingentului fertil, determinate de factorii sociali sau economici.

În conformitate cu datele oficiale privind populația cel mai des afectată (populația de peste 60-65 de ani), considerăm că factorii biologici nu vor influența direct nivelul de fertilitate, însă efectele sociale, economice și psihologice este probabil să ducă la o scădere a fertilității pe termen scurt și mediu, cel mai probabil la femeile cu studii superioare.

Efectul compensator al fertilității, care ar recupera sau ar înlocui decesele înregistrate din cauza pandemiei nu este de așteptat, deoarece provocările economice și sociale create de pandemie vor stagna intențiile reproductive ale cuplurilor din Republica Moldova. Necesitatea redresării fertilității ar fi posibilă să apară ca urmare a redresării economice și diminuării riscurilor sociale și economice provocate de pandemie.

Referințe bibliografice

1. Aassve A. N., Cavalli L., Mencarini S., Plach M. Livi Bacci. The COVID-19 pandemic and human fertility. În: Science nr. 369 (6502), 2020, p. 370-371. DOI: 10.1126/science.abc9520S
2. Aassve, A, Le Moglie, M. Mencarini, Popul L.. Stud. 10.1080/00324728.2020.1742927 (2020)
3. Beine și alții. Economic effects of Covid-19 in Luxembourg. First RECOVid working note with preliminary estimates, 2020. [Disponibil online] la https://www.liser.lu/documents/RECOVID/RECOVid_working-note_full-1.pdf, accesat la 16.10.2020
4. Borber-Fazlic și alții. Disease and Fertility: Evidence from the 1918 Influenza Pandemic in Sweden. IZA Discussion Paper nr. 10834, 2017.
5. Campbell, A. M. An increasing risk of family violence during the Covid-19 pandemic: Strengthening community collaborations to save lives Forensic Science International: Reports 2, 2020.
6. Francesca Luppi, Bruno Arpino and Alessandro Rosina. The impact of COVID-19 on fertility plans in Italy, Germany, France, Spain and UK, 2020.
7. Hall, L. și alții. Centring sexual and reproductive health and justice in the global COVID-19 response, The Lancet, Vol. 395, 2020.
8. Kreyenfeld, M. Economic uncertainty and fertility. In Social Demography Forschung an der Schnittstelle von Soziologie und Demografie (pp. 59-80). Springer VS, Wiesbaden, 2016.
9. Matysiak, A., Sobotka, T., & Vignoli, D. The Great Recession on fertility in Europe: A subnational analysis. (Vienna Institute of Demography Working Papers 02/2018). Retrieved from https://www.econstor.eu/bitstream/10419/184849/1/WP2018_02.pdf
10. Nobles, J., Frankenberg, E., Thomas, D. The effects of mortality on fertility: population dynamics after a natural disaster. Demography 52(1):15-38, 2016. doi:10.1007/s13524-014-0362-1.
11. Stone, L. Short-Run Fertility Responses to Mortality Events: A look to the past, Applied Demography, Population Association of America - Committee on Applied Demography, 2020.
12. Stone, L. Will the Coronavirus Spike Births? [Disponibil online] la <https://ifstudies.org/blog/will-the-coronavirus-spike-births>, accesat 2.10.2020.